

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ ФИЛОСОФИЯ
ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ ФИЛОСОФИЯ КАФЕДРАСЫ

FP5207 Прагматизм
ПӘНІ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

5 ECTS

7M02201 Философия

Құрастырған: философия ғылымдарының докторы Б.М. Аташ

Философия кафедрасының мәжілісінде қарастырылған және ұсынылған
2024 жылғы «29» Тамыз, №1 хаттама

Алматы, 2024

«Прагматизм» пәні бойынша оқу-
әдістемелік кешен
Құрастырған: философия ғылымдарының
докторы
Б.М. Аташ
2024-2025 оқу жылы

«Прагматизм» ПӘНІ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Емтиханға ұсынылатын оқу тақырыптары мен мазмұны: Философия тарихындағы прагматизмнің бастауы. "Прагматизм философиясы: шығу тегі және негізгі мазмұны". Негізгі өкілдері: Ч. Пирс, Дж. Дьюи, У. Джемс. Прагматизмді жүйелі талдау әлеуметтік феномен". Прагматизм және өмір философиясы". Прагматизм эпистемологиясы. "Қарым-қатынас прагматизм және діни философия». «Инструментализм және оның мәні». "Эпистемологияның негізгі ережелері . Ч. Пирстің шындық теориясы". В.Джеймстің ойлау мақсаты. Прагматизм тұжырымдамасының негізгі ережелерін талдау Дж.Дьюи. Прагматизмнің діни философиямен және жаңа материализм". «Прагматизм және феноменология». Тәжірибенің прагматикалық тұжырымдамасы. Дж. Сантаяның прагматизмі. Р. Рортидің прагматизмі.

Оқу нәтижелері: Магистрант курс аяқталғаннан кейін мынадай мәселелерді меңгеруі тиіс: Прагматизмнің философиясының негізгі категорияларына анықтама беру; Прагматизмнің тарихи дамуындағы маңызды кезеңдерді сипаттау; Прагматизмнің теориялардың негізгі ережелерін атап көрсету; Прагматизмнің негізгі мәселелерін сипаттау; Прагматизмнің туралы пайымдаған ойшылдардың философиялық ойларын танып-білудің негізгі ғылыми және философиялық әдістерін анықтау; Арнайы әдебиеттерден алынған түсініктемелерге негізделген философиялық мәтіндердің мазмұнын ашып көрсету; Идеялардың философиялық емес формалардың философиялық мазмұнын ашу; Интеллектуалдылық туралы философиялық тұжырымдамаларды сыни тұрғыдан талдау және бағалау; Мифологиялық, діни және ғылыми дүниетанымның қағидаларындағы руханилық тұрғыдан салыстыру; Прагматизмнің мәселелерін бағалау интеллектуалдылық философиялық талдау әдістемесін қолдану; Руханилық дүниетаным мен әр түрлі көзқарастарды толықтыру және дамыту; Өмірлік идеалдарды, құндылықтарды, нормаларды түсінуге арналған философиялық және дүниетанымдық көзқарастардың нұсқаларын сыни тұрғыдан бағалау; Өмірлік жағдайларға қатысты өз моральдық көзқарасты анықтау т.б.

Емтихан кестеде белгіленген уақытта басталады. Студент емтихан тапсыру барысында: кешікпей келу, жұмысын уақытылы тапсыру, шпаргалка қарау т.б. университетте жалпы қабылданған емтихан талаптарын қатаң сақтауы тиіс. Олар бұзылған жағдайда студентке «F» бағасы қойылады.

Емтихан формасы: Қорытынды емтихан оффлайн жазбаша түрде өткізіледі. Әртүрлі жағдайларға байланысты емтихан формасы өзгерген жағдайда қосымша хабарланады.

Емтиханды бағалау: Емтихан бойынша ең толық (max) балл – 100 балл. Баға қойылу мерзімі – 48 сағат.

Қорытынды емтиханға дайындалу үшін ұсынылатын тақырыптар тізімі және олардың қысқаша мазмұны

Тақырып 1. Прагматизмнің пайда болуының алғышарттары. Прагматизм философиясының аясы. Прагматизм өкілдері

Тақырып 2. Прагматизм философиясы: шығу тегі мен негізгі мазмұны. Прагматизм философиясы және оның өкілдері. Алғашқы прагматистер. Қазіргі заманғы прагматистер

Тақырып 3. Прагматизмнің негізгі принциптері. Тәжірибе мен нақтылық. Абстрактіліктен нақтылыққа өту. Прагматизмнің маңызды қағидасы-релятивизм принципі

Тақырып 4. Прагматизм және өмір философиясы Прагматизмдегі адам әрекеті. Прагматизмдегі мораль мәселесі. Прагматизмдегі дін мәселесінің қойылуы

Тақырып 5. Прагматизм эпистемологиясы. Танымның мәні мен тетіктерін түсінуі. «Ақиқат - Бұл пайдалы нәрсе» ұстанымы. Радикалды эмпиризм

Тақырып 6. Прагматизмнің діни философиямен қарым-қатынасы. Прагматизмдегі дін философиясындағы адам мәселесі. Құдай туралы гипотеза. Сенім еркі.

Тақырып 7. Ч. Пирстің шындық теориясы. Чарльз Сандерс Пирс – Прагматизм философиясын негіздеуші. «Фаллибилизм» ұстанымы. Шындықтың тәуелсіздігі

Тақырып 11. Ч. Пирстің шығармашылығы мен негізгі идеялары. Ч. Пирстің ғылыми еңбектері мен зерттеу бағдарлары. Ойлаудың дәстүрлі түрлері

Тақырып 9. У. Джемстің прагматизмі. У. Джемстің прагматизміндегі плюрализм мен шындық. У. Джемстің идеялар туралы түсінігі. У. Джемстің институционализациялану қағидасы

Тақырып 10. Д. Дьюидің шығармашылығы мен ұстанымдары. Д. Дьюидің прагматистік идеялары және туындылары. Д. Дьюидің инструментализмі

Тақырып 11. Дж. Сантаяның философиясы. Дж. Сантаяның өмірі мен шығармашылығы. Д. Сантаянаның «Болмыс патшалығы».

Тақырып 12. Прагматизм және феноменология. Рортидің көзқарастары мен сыншылдық. Феноменологиялық редукциялау және прагматистік ұстаным. Философия және табиғат айнасы

Тақырып 12. Неопрагматизм ұстынымы. Прагматизмнен кейінгі бағыттары. Рортидің неопрагматистік идеялары. «Ақиқат», «білім», «Тіл», «мораль»

Тақырып 13. МИД (Mead) Джордж Герберттің прагматизмі. Дж.Г. Мидттің өмірі мен шығармашылығы. Дж. Мидттің прагматизмі мен перспективасы

Тақырып 14. Утилитаризм: өмірлік тәжірибе мен заман шындығы. И.Бентам. Утилитаризмнің сипаттамалары. Утилитаризмнің түрлері. Утилитаризм және гедонизм

Тақырып 15. Мемлекетіміздің саяси стратегиясындағы прагматистік ұстаным. Қоғамдық өмірдегі прагматистік бағдары. Прагматизм: ұстаным мен өмірлік мақсат ретінде. Прагматизм мен отансүйгіштік

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

Пән: «Прагматизм». Форма: Оффлайн, Жазбаша Платформа: Univer

№	Критерий	ДЕСКРИПТОРЛ АР				
		«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100 %	70-89%	50-69%	25-49%	0-24%
1 сұрақ	1 критерий	Емтихан сұрақтарына толық жауап беру, қойылып отырған сұрақтар бойынша жан-жақты білім көрсету, түпнұсқаларды жан-жақты қолдану	Сұрақтарға толық жауап беру, бірақ түпнұсқаларды қолдануда аздаған кемшіліктердің болуы	Емтихан сұрақтарына жауаптардың жалпылай баяндалуы, стилистикалық және грамматикалық қателіктердің болуы	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалған, сұрақтарға жауаптар толық емес, сонымен қатар, емтихан ережелерін бұзылуы	Қойылған сұрақтарға жауаптардың болмауы, пән бойынша білімін көрсете алмауы, сонымен қатар, емтихан ережелерін бұзылуы
	2 критерий	Әрбір қорытынды мен мәлімдемені ғылыми ережелерге сүйене отырып егжей-тегжейлі дәлелдеу, логикалық	Тұжырымдамалық материалды, ғылыми ережелерді пайдалануда 3-4	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы	Жауаптарда ғылыми ережелер мен тұжырымдардың болмауы	Ғылыми ережелер мен тұжырымдардың,

		түрде құрастыру және мысалдармен растау	дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдарда кішігірім қателіктерге жол беру	туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз		баяндау логикасының мүлдем болмауы
2 сұрақ	1 критерий	Сұрақтардың мазмұнын толықашу, курстың практикалық мәселелерін дұрыс талдау	Сұрақтарға жауап беруде, курстың практикалық мәселелерін талдауда аздаған қателіктердің болуы	Сұрақтардың мазмұнының үстүртін ашылуы, практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлдіктің болмауы	Қойылған сұрақтардың мазмұны мен практикалық маңызының ашылмауы	Сұрақтардың мазмұнымен курстың практикалық маңызының мүлдем талданбауы
	2 критерий	Түпнұсқаларды және философиялық категориалдық аппаратты қолдана отырып, материалды айқын да түсінікті баяндау	Түпнұсқалар мен философиялық категориалдық аппараттың жеткіліксіз қамтылуы	Жауаптарда түпнұсқаларды, философиялық категориалдық аппаратты нақты қолданбау	Түпнұсқалар, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер, философиялық категориалдық аппарат нашар пайдаланылған	Ешқандай түпнұсқаның, талдау материалдары мен құралдарының қолданылмауы
3 сұрақ	1 критерий	Сұрақтар бойынша өзіндік көзқарасын анық жеткізу, ғылыми сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау	Өзіндік пікірдің жеткілікті айқын болмауы, ғылыми тіл нормаларын сақтауда кемшіліктердің болуы	Қойылған сұрақтар бойынша өзіндік көзқарасын нақты жеткізе білмеу	Сұрақтар бойынша өзіндік көзқарасты дәлелдей алмау, ғылыми тілді қолданбау	Сұрақтар бойынша өзіндік көзқарастың болмауы, ғылыми философиялық аппаратты мүлдем қолданбау
	2 критерий	Мәселені талдау дағдысын көрсете білуде аздаған	Мәселені талдау дағдысын көрсете білуде	Қарастырылып отырған мәселелерді	Сұрақтарды талдау дағдысының	Тапсырманы орындамау, емтихан

		кемшіліктердің болуы	кішігірім кемшіліктердің болуы	үстіртін талдау	мүлдем болмауы	ережелерін бұзу
--	--	----------------------	--------------------------------	-----------------	----------------	-----------------

Қорытынды бағаны есептеу формуласы:

Қорытынды баға (ҚБ) = (% 1+% 2+% 3+% 4+% 5+% 6 т.б.) / К, мұнда % – критерий бойынша тапсырманы орындау деңгейі, К – критерийлердің жалпы саны.

Қорытынды баллды есептеу мысалы

№	Балл Критерийлер	«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100%	70-89%	50-69%	25-49%	0-24%
1.	1 Критерий	100				

2.	2 Критерий		75			
3.	3 Критерий			60		
4.	4 Критерий				45	
5.	5 Критерий	100				
6.	6 Критерий				49	
	Қорытынды %	200	75	60	94	200+ 75 + 60 + 94 = 429 429 / 6 критерийлер = 71,5 Қорытынды балл в % = 72

Есептеу кезінде алынған пайызға сүйене отырып, біз бағаны бағалау шкаласымен салыстыра аламыз.

72 балл 70 балдан 89 балға дейін, бұл бағалау шкаласына сәйкес «Жақсы» санатына сәйкес келеді.

Осылайша, осы есептеуде жоба дәстүрлі бағалау шкаласы мен ECTS-ге ауыстыра отырып, білім алушылардың оқу жетістіктерін есепке алуды бағалаудың балдық-рейтингтік әріптік жүйесіне сәйкес «Жақсы», 72 балға бағаланатын болады.

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАНҒА ДАЙЫНДАЛУ ҮШІН ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР

Негізгі

1. Джеймс, У. Прагматизм и религия // Джеймс У. Воля к вере. М.: Республика. 2015. С.312-326
2. Гавин У. Уильям Джеймс // Американская философия / Под ред. А. Т. Марсубяна и Дж. Райдера. М.: Идея-Пресс, 2008. С. 171-174.
3. Джеймс, У. Прагматическая концепция истины // Джеймс У. Воля к вере. М.: Республика. 2014. С.283-299
4. Moore E.C. American Pragmatism. Peirce, James and Dewey. Ney Yourk: Columbia University Press, P. 135-180.
5. Джеймс, У. Прагматизм и здравый смысл // Джеймс У. Воля к вере. М.: Республика. 2014. С.271-283
6. Пирс Ч.С. Принципы философии в 2х т. Спб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2016.
7. Марголис, Д. Первые прагматисты // Американская философия / Под ред. А. Т. Марсубяна и Дж. Райдера. М.: Идея-Пресс, 2008. С. 68-92.
8. Колапьетро В. Ч.С. Пирс // Американская философия / Под ред. А. Т. Марсубяна и Дж. Райдера. М.: Идея-Пресс, 2008. С. 120-138.
9. Пирс Ч.С. Избранные произведения. М.: Логос, 2014. С. 234-266

10. Пирс Ч.С. Принципы философии в 2х т. Спб.: Санкт-Петербургское философскоеобщество, 2011.

Интернет-ресурс:

Дополнительный учебный материал и методическая информация используемая для выполнения домашних заданий и проектов, будет доступна на вашей странице на сайте univer.kaznu.kz. в разделе УМКД.

Базы данных, информационно-справочные и поисковые системы:

- Портал «Гуманитарное образование» <http://www.humanities.edu.ru/>
 - «Единая коллекция цифровых образовательных ресурсов» <http://school-collection.edu.ru/>
 - Библиотека сайта philosophy.ru: <http://www.philosophy.ru/>
 - Библиотека философского факультета МГУ: <http://philos.msu.ru/>
- «Открытый университет Казахстана» - <https://open.kz>.